

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. /

Fylke: Troms.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Askafjord.

Emne: Jord og plog

Bygdelag: Gørgårdene

Oppskr. av: M. Mykavoll

Gard: Renså

(adresse): Renså pr. Tovik

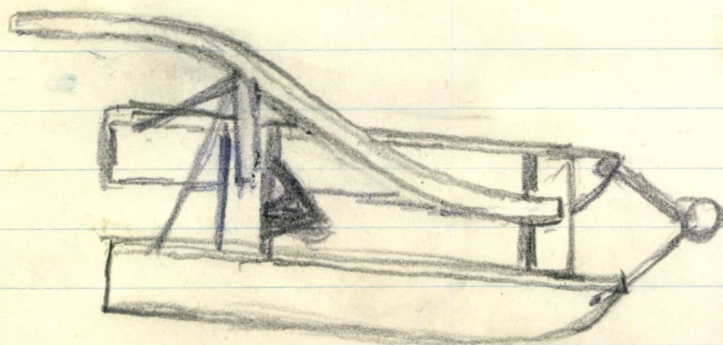
G.nr. 80 Br.nr. 8

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Plog har vart kjent og brukt fra gamle tider, men jord har ikke vart kjent.
2. Kornet ble helst myldet ned med harv, men folk som ikke hadde lust, kunne også bruke rive. Det var nå helst sjeldent.
3. Til å slå opp rader (her brukar en å si: å lage veiter) når en skulle poteter brukte en grev. Nå har en konstruert et særskilt redskap her på skjøtet til veitegravning omtrent som nedenstående tegningene viser:

Det er laget av tre så nær som sjølve graveren som i almindelighet lages av et bøyd jærnskoffblad.

2
Bredden fra den ene mien og til
graveren er akkurat bredden ~~Anal~~
lomm veitene (radene). Den ene mien
er følger den sist gravede veita
og den andre lager skipe til den
neste veita som skal graves. Skipe
ploggen brukes når en skal bygge
hagen.

Sp. 4-5-6-7-8 går ut

9. Ordet ard kjennes ikke her på
annet enn den pinnen som settes
for å holde skjåene fast i selen
når en skal kjøre med vogn,
slide eller lign. Den kalles ard-
stikke (uttales arstikka).

Sp. 10-11-12 utgår.

13. Nå brukes bare fabrikksmidde
ploget. Der er dog en del hjemme
gjorte ploget på gården, men det
er svært lite brukt. Jeg kjen-
ner bare en her på strotet som
fundes bruket en plog laget
av smed. Det var særlig under den
første verdenskrig at en begynte
med fabrikkploget. De eldre plo-
gene ble ^{nest} laget av smed i det
gamle Flestad herud, således en i
Hamnvik og en i Løvrik i Andørja
de såkalte Løvrikploget. Det var
også kjøpt ploget fra andre byg-
der, således fra smed i Ofoten.
De gamle sier at det for mange år
siden var plogsmet også i disse
bygda. Således skulle det være en An-
ton Hansen som laget ploget her. De

- kaldes derfor Stuben-plojer. Han reiste til Amerika, og siden er det ingen som har laget plojer i denne bygda. Prisen på de hjemmegjorte plojer varierte mellom 25 og 30 kr. En mann forteller at han kjøpte en plog hos snus Ulhus i Lørvik (Ludvika) i 1897 og betalte 27 kr.
14. Da jeg var ca. 10 år gammel, så jeg en av naboenne på hjemme-gården (i Astafjord) hadde en plog som fig. 8. Det var velkjølt av tre og så vist jeg husker var den ubetydelig vidd. Så vist jeg kan minnes var alt av tre så nær som skjærkniven framme (m). Jeg skulle anta at ^{det} var en av de siste av den typen som var brukt her i heredit. Dette var omkring 1890. Noen særlig navn på plojen har jeg ikke hørt om.
15. Spade hadde plogkaren bestandig, men jeg har ikke hørt om det var for å rense velkjøla. Den bruktes når jorda var særlig seig. Spaden var ikke festet til plojen, eller hva gamle folk sier. Den var en almindelig spade og hadde ikke noe særlig navn.
16. Når det var spridd gjødsel på jorda for pløinga, velta en plojen til den side som velkjøla er, for at gjødsla ikke skulle dras med. Var marka ikke gjødsla, velta

en til den motsatte side, når de kjørte tilbake.

17. På de gamle plagerne var det ofte at en hadde en kloss på åsen, og den kalles her for smoldpot.
18. Høyre- og venstreplag var ikke vanlig, men det var enkelte som eide begge slags plager, særlig der det var brakkent.
19. Den almindelige dybde med de gamle plager var 5 a 6 tommer. Noen slilbar slepsko med et hjul foran bruktes ikke, men en regelrkte dybden med en kile.
20. Ristill var det så vidt vites på alle plager i dette herredet.
21. Stei, det bruktes ikke her.
22. Skrene lå i gamle dager fult ved husene, så det var ikke nødvendig å bruke noen innretning til å kjøre plager, men var det lang vei brukte en en almindelig slede som var på gården til annet bruk.
23. Falkenslepplag har ikke vært kjent her.
- Noen særlige originaltyper av plager er ikke kjent heruten de ovenfor nevnte. Ordet plag uttales slik som det skrives og med lang a-lyd. Ordet ard ~~er~~ kjennes ikke i andre uttrykk enn det ovenfor nevnte ard-slikke og uttales som for ard.

5.

mont arslekka uden lykte l. Or-
det er hunkjøn.